

Gedragprotocol

De Korenbloem

Inhoud

Voorwoord	Blz.	3
Inleiding	Blz.	4
Gewenst gedrag	Blz.	5
De sfeer op school	Blz.	5
Gedragsregels	Blz.	5
Activiteiten in de klas	Blz.	5
Grensoverschrijdend gedrag	Blz.	6
Concrete aanpak	Blz.	6
Afspraken	Blz.	7
Gedragsregels voor de gehele school	Blz.	8
Bijlagen		
Bijlage 1: Pesten, wat is het?	Blz.	9
Bijlage 2: Signalen van pestgedrag	Blz.	12
Bijlage 3: Begeleiding	Blz.	13
Bijlage 4: Internet protocol (moet nog worden toegevoegd)	Blz.	
Bijlage 5: Boekenlijst	Blz.	

Voorwoord

Voor u ligt het gedragsprotocol met aandacht voor gewenst gedrag en pestgedrag binnen Openbare basisschool De Korenbloem

Leerlingen moeten net als thuis, ook op school leren om met elkaar om te gaan. Daarom vinden wij het belangrijk dat er duidelijke regels en afspraken gelden. Het is van belang dat deze voor de hele school hetzelfde zijn. Daarbij verwachten wij van het team, de leerlingen en ouders dat er sprake is van een wederzijds contact!

Een reglement dat na de zomervakantie, na de kerstvakantie en wanneer de leerkracht er aanleiding toe ziet (preventief) wordt besproken met de leerlingen en in het team en waarvan ook de ouders op de hoogte zijn, vinden wij daarbij zinvol.

In dit protocol is achtergrondinformatie te vinden over het onderwerp pesten. Vanuit deze informatie staat beschreven hoe pestgedrag (preventief) wordt aangepakt, de gedragsregels en het plan van aanpak bij pestgedrag. Ook zijn er tips voor leerkrachten in terug te vinden.

Als team van OBS De Korenbloem vinden wij het erg belangrijk om samen te werken.

Hiermee wordt niet alleen de samenwerking tussen leerkrachten bedoeld, maar ook de samenwerking met en tussen leerlingen en ouders. Aan het begin van ieder schooljaar hebben we veel aandacht voor groepsvorming met de leerlingen en kennismaking met de ouders. Elkaar beter leren kennen maakt het gesprek gemakkelijker.

En hoewel een gedragsprotocol niet voorkomt dat er gepest wordt is het wel belangrijk om een aantal zaken op papier te hebben. Met als doel een goede samenwerking tussen alle betrokkenen!

Team OBS De Korenbloem

Inleiding

Als openbare school zijn wij gericht op diversiteit. Mensen, kinderen zijn verschillend en mogen dat zijn. Vanuit deze grondhouding handelen wij en we verwachten van kinderen onderlinge acceptatie en begrip. Dit vergt een respectvolle houding naar de ander.

Sociale verbondenheid verstrekt sociaal gedrag en vermindert risicofactoren.

De normen en waarden van onze school willen we zichtbaar uitstralen in de praktijk.

Deze hebben we verwoord in gedragsregels die u kunt vinden in de bijlagen.

Daarnaast vragen we kinderen zich in te leven in de ander en bovenal willen we dat kinderen kritisch naar zich zelf kijken. We vinden het belangrijk dat kinderen weten wat de gevolgen van hun eigen gedrag zijn. Gesprekken hierover voeren we met een positieve houding zodat we samen op zoek kunnen gaan naar de oorzaak van het probleem. We gaan ervan uit dat kinderen nooit bewust kiezen voor negatief gedrag maar op dat moment geen alternatief kennen. Aan ons de taak om dat samen met het kind te gaan onderzoeken en te gaan leren. Reflecteren op jezelf is echter niet gemakkelijk.

We worden daarbij geholpen door de methode: Leefstijl. De methode vormt de basis voor het aanleren van communicatieve vaardigheden, sociaal emotionele vaardigheden en gezondheidsvaardigheden. De methode wordt structureel ingezet van groep 1 t/m 8.

Gelukkig wordt het groepsklimaat niet bepaald door een methode maar door de leerkracht. Dat is degene die observeert en signaleert. Die is verantwoordelijk voor de sfeer, de veiligheid en het vertrouwen binnen de klas. Wanneer er een probleem ontstaat wordt allereerst contact gelegd met de ouders. Zo nodig wordt de Interne Begeleider erbij betrokken.

Wanneer vindt de school dat negatief gedrag grensoverschrijdend is? Dat is het geval als de leerkracht de veiligheid in de groep niet meer kan waarborgen en wanneer het onderwijsleerproces structureel verstoord wordt. Ondanks alle pogingen is er dan vaak geen zicht op de oorzaak van het gedrag en kan de school niet goed afstemmen op het kind. In zo'n uiterste situatie kan de school het kind tijdelijk een time-out bieden.

Gewenst gedrag

De sfeer op school

In de school, onder lestijd, zijn rust, structuur en duidelijkheid belangrijke uitgangspunten. We streven naar een uitnodigende werkomgeving, waarin iedereen zich geaccepteerd en veilig voelt. Aan zo'n goede sfeer moet voortdurend doelgericht worden gewerkt! In het lesrooster wordt hiervoor tijd vrijgemaakt binnen de lesactiviteiten. Kinderen hebben regelmatig extra ondersteuning nodig in hun omgang met anderen en m.b.t. hun gedrag in de klas. Deze ondersteuning bieden wij door aandacht te schenken aan de omgang met elkaar en aan conflicten tussen kinderen onderling. Via gesprekken in de groep en individuele gesprekken willen we bij kinderen inzicht in zichzelf en in hun sociaal functioneren ontwikkelen. Samen zoeken we naar mogelijkheden om een volgende keer beter met de situatie of het conflict om te gaan. De zorg voor een positieve groepsdynamiek zien we als een belangrijke opdracht voor de leerkracht.

Gedragsregels

Binnen de groepen en binnen de school gelden gedragsregels. We moedigen gewenst gedrag aan. Wij ervaren dat er binnen onze schoolomgeving tussen ouders, kinderen en leerkrachten over het algemeen overeenstemming bestaat over wat gewenst en ongewenst gedrag is.

Om pestgedrag aan te pakken is het belangrijk dat we dit tijdig signaleren (en corrigeren). Toezicht op het schoolplein en duidelijke uiting van het team, naar zowel leerlingen als ouders, dat pesten op onze school niet getolereerd wordt, draagt bij aan het voorkomen van pesten.

Onze school wil een veilig klimaat voor de leerlingen bieden, waarin de leerlingen met plezier kunnen leren en waar niet wordt gepest. We willen dat de kinderen zich aanvaard en gerespecteerd voelen door zowel de leerkracht als de medeleerlingen. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor een kind om te kunnen leren. Als een kind zich bedreigd voelt, zal dat van invloed zijn op het volledige functioneren.

Activiteiten in de klas

Klassikaal worden de school- en gedragsregels besproken aan het begin van elk schooljaar en na de kerstvakantie.

Wat vindt de klas belangrijk en waar moet iedereen zich aan houden?

De regels en afspraken moeten voor iedereen duidelijk zijn.

Wanneer de leerkracht het onderwerp pesten preventief, of naar aanleiding van een voorval, wil bespreken kan hij hier naar verwijzen.

Hieronder worden enkele voorbeelden van activiteiten / acties gegeven.

De volgende activiteiten worden jaarlijks uitgevoerd:

- Twee keer per jaar worden de schoolafspraken en de gedragsregels met de groepsafspraken doorgesproken,
- Op de ouderinformatie avond aan het begin van het jaar wordt er aandacht besteed aan de schoolregels.
- De eerste twee weken van het schooljaar dagelijks starten met een activiteit rondom groepsdynamica.
- De leefstijllessen,
- Gedragsregels (zie onder) met groepsafspraken hangen duidelijk zichtbaar in alle klassen,
- Regelmatig met de leerlingen de sfeer in de klas bespreken,

- Opdrachten in de klas uitvoeren waarbij samenwerken belangrijk is,
- Tijdens schooltijd surveilleren voldoende teamleden tijdens het buitenspelen.
- Het aanmoedigen van gewenst gedrag,
- De positieve omgang met conflicten,
- Voorkomen van vervelende situaties voor kinderen. (Bijv. teams kiezen bij de gym: niet door de kinderen zelf maar op verschillende manieren door de leerkracht.),

De volgende activiteiten zijn afhankelijk van de klas, het leerjaar en de leerkracht.

- Het belonen van gewenst gedrag,
- Het maken van een sociogram,
- Film(pjes) over pesten laten zien (bijv. via de site schooltv.nl),
- Nadruk op het feit dat toegeven dat er gepest wordt, geen klikken is,
- Het melden van incidenten is geen klikken,
- Boeken laten lezen / voorlezen over het onderwerp pesten (zie boekenlijst),
- Rondom het onderwerp cyberpesten: we gebruiken het programma “mediawijsheid” in de groepen 5 t/m 8,
- Activiteiten rondom meidenvenijn.
- Project rondom pesten en rolpatronen bij het pesten.

Algemeen

De leerkracht bepaalt, indien nodig in overleg met IB, welke activiteiten hij verder uitvoert in de klas. De invulling van de activiteiten is afhankelijk van de leerkracht, de leerlingen, het leerjaar en dat wat er leeft in een klas.

Indien nodig worden ouders betrokken. Bijvoorbeeld in de vorm van een ouderavond.

Grensoverschrijdend gedrag

Onder grensoverschrijdend gedrag wordt verstaan: situaties waarin iemand geestelijk of lichamelijk schade wordt toegebracht of in zijn ontwikkelingsmogelijkheden wordt geblokkeerd.

De vraag of iets wel of geen grensoverschrijdend gedrag is, kan alleen door het slachtoffer worden beantwoord. Als het slachtoffer iets als grensoverschrijdend ervaart, moet het ook als grensoverschrijdend worden aangepakt.

Grensoverschrijdend gedrag kan onderverdeeld worden in:

- Lichamelijk geweld en verwaarlozing (fysieke agressie zoals slaan, schoppen, krabben en bijten)
- Geestelijk geweld en verwaarlozing (verbale agressie zoals dreigen, schreeuwen, schelden, pesten, stelselmatig negeren etc.)
- Seksuele mishandeling (seksuele intimidatie, verbaal of fysiek)
- Vernieling van eigendommen van een ander.

Concrete aanpak

Meestal zal de leerkracht in staat zijn om samen met de betrokken leerling(en) een probleemsituatie positief af te ronden. Wanneer we echter binnen onze school geconfronteerd worden met ernstig probleemgedrag of herhaaldelijk grensoverschrijdend gedrag, dan zal er intern overleg met directie plaatsvinden.

Afspraken

In regel gelden de volgende afspraken:

Bij grensoverschrijdend gedrag:

- de leerkracht reageert zelf (opmerking, gewenst gedrag benoemen, etc.)
- eventueel aantekening maken in ParnasSys zodat IB & directie op de hoogte kan worden gesteld
- de leerkracht brengt de ouders (indien nodig) op de hoogte

Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag:

- de leerkracht overlegt over de aanpak met de directie
- afspraken rond de aanpak van de leerling worden vastgelegd door de leerkracht
- de leerkracht gaat met de leerling en ouders in gesprek, op verzoek sluit de directie aan (regelmatig overleg noodzakelijk)
- gesprek: het doel van het gesprek wordt vooraf benoemd. In het gesprek wordt bekeken hoe het aanhoudend grensoverschrijdend gedrag stop gezet kan worden, de vervolgspraken over gewenst gedrag en sancties worden besproken en vastgelegd. Er wordt een vervolgspraak gemaakt met het kind en de ouders om te evalueren.

Bij escalatie van grensoverschrijdend gedrag of crisis:

- leerkracht brengt de leerling naar de directie
- indien de leerling dit weigert, wordt een andere leerling naar de directie gestuurd om ondersteuning te vragen
- de leerling gaat naar de time-out ruimte waar deze leerling tot rust kan komen
- de directie ziet toe op deze leerling
- indien de leerling rustig is, kan hij terug naar de klas
- de leerling vraagt toestemming om terug naar de klas te gaan
- als dit goed bevonden is door de leerkracht, volgt hij verder de les
- na de les volgt een gesprek met de leerling en worden de ouders op de hoogte gebracht en uitgenodigd voor een gesprek. In het gesprek wordt benoemd wat de vervolgstappen zijn bij herhaling van grensoverschrijdend gedrag
- de leerkracht vult een incidentmeldingsformulier in
- de directie (in overleg met de leerkrachten) gaat over tot een sanctie
- nadat de sanctie voltrokken is, zorgt de leerkracht voor een terugkoppeling naar de kinderen en ouders

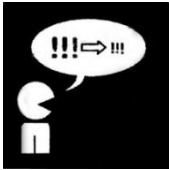

Sancties bij escalatie van grensoverschrijdend gedrag of crisis:

De leerling wordt buiten de groep geplaatst en krijgt taken mee om aan te werken. (Variërend van 2 uur tot 8 dagdelen)

Er is geen verbetering merkbaar:

- de directie (in overleg met de leerkrachten) gaat over tot een schorsing (Het bevoegd gezag kan uw kind voor een periode van ten hoogste een week schorsen. Daarbij moet het bevoegd gezag aangeven wat de reden is voor de schorsing. Dat moet schriftelijk aan de ouders bekend gemaakt worden. Verder moet het bevoegd gezag de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk in kennis stellen van een schorsing voor een periode van langer dan een dag en daarbij de reden vermelden.)

Gedragsregels voor de gehele school:

GEDRAGSREGEL	PICTO
Ik lóóp door de school en praat met een rustige stem.	
Wij zijn aardig voor elkaar en hebben respect voor elkaar.	
Ik los ruzie op door met elkaar te praten.	
Ik ben voorzichtig met mijn spullen en die van een ander.	
Ik schakel de juf of meester in als ik zie dat er iets naars gebeurt wat ik zelf niet op kan lossen.	
Ik ruim mijn spullen op wanneer ik klaar ben.	

Gedragsregels voor buitenspelen:

- We voetballen alleen op het pannaveldje
- Onder het afdak spelen we niet met een bal. Die plek is gereserveerd voor kinderen die rustige spelletjes willen spelen,
- We gaan niet zonder toestemming van het plein af of naar binnen,
- Na schooltijd mag je ook spelen op het voorplein, maar niet onder het afdak of op het achterplein. Zorg dat er ook dan gezellig gespeeld wordt.

Bijlage 1: Pesten, wat is het?

“Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die (niet langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.”

Enkele duidelijke kenmerken van pesten:

- Pesten gebeurt opzettelijk
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)
- Er is een ongelijke machtsverhouding. Het slachtoffer is vaak minder weerbaar
- Pesten gebeurt geregeld
- Als er bij pesten niet wordt ingegrepen wordt het alleen maar erger. Het houdt vaak niet vanzelf op
- Pesten komt in alle tijden, alle groepen en bij alle leeftijden voor
- Pesten is een ernstig en complex probleem. De oorzaken zijn divers en moeilijk te achterhalen

Hieronder enkele voorbeelden van negatieve gedragingen, welke kenmerkend zijn voor pesten:

- Treiteren, belachelijk maken, kleineren, bespotten, uitschelden, vervelen
- Bedreigen
- Van de groep buitensluiten, negeren van behoeften, tot zondebok maken
- Slaan, duwen, knijpen, met voorwerpen bekogelen
- Spullen verstoppen, afpakken of beschadigen

De gevolgen van pesten zijn vele malen erger dan plagen en worden vaak onderschat.

Verschil tussen plagen en pesten

Enkele kenmerken van pesten staan hierboven beschreven. Bij plagen is er sprake van incidenten.

- Plagen gebeurt af en toe (incidenteel) en onregelmatig. Pesten gebeurt regelmatig
- Plagen gebeurt vaak spontaan
- Plagen duurt niet lang terwijl pesten vaak veel te lang kan duren
- Wanneer iemand pest is het slachtoffer meestal minder weerbaar. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar
- De rollen bij plagen liggen niet vast. De ene keer begint de een, een andere keer de ander. Bij pesten zie je drie groepen: de pester, het slachtoffer en de andere kinderen (de kijkers). Deze rollen liggen vast
- Plagen is in de meeste gevallen leuk en grappig doordat het zonder kwade bijbedoelingen gebeurt
- Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende schade op (psychisch / fysiek)

Gevolgen van pesten, gevolgen voor het slachtoffer:

- Faalangst
- Wantrouwen en depressiviteit
- Geen of weinig zelfvertrouwen
- Lichamelijke klachten
- Slecht presteren
- Verlegenheid, geïsoleerd raken
- Poging tot of dreigen met zelfmoord

Pesten heeft ook een negatieve uitwerking op de omstanders. Kinderen die het pesten van dichtbij meemaken voelen zich bang of worden wantrouwend. Ze voelen zich vaak schuldig omdat ze niet ingrijpen en zijn bang om zelf slachtoffer te worden.

Pesters leren, als ze niet gecorrigeerd worden, dat ze met agressie, geweld en bedreigingen hun zin krijgen. Pesters komen vaak terecht in een neerwaartse spiraal. Uit onderzoek blijkt dat zij beduidend meer kans hebben om op latere leeftijd crimineel gedrag te gaan vertonen.

Signalering van pesten

Pesten gebeurt vaak stiekem en is vaak moeilijk te signaleren.

Echter zijn bij zowel het slachtoffer als de pester duidelijke kenmerken te signaleren.

Kenmerken van een slachtoffer:

- Heeft weinig vrienden op school, voelt zich eenzaam
- Is verlegen en teruggetrokken
- De leerling is onzeker
- Weet niet hoe hij met agressief gedrag om moet gaan
- Komt weinig voor zichzelf op en huult sneller
- Gaat wellicht minder presteren
- komt met tegenzin naar school

Kenmerken van een pester:

- Agressief gedrag
- Impulsief gedrag
- Heeft moeite met het inleven in een ander
- Is veel met zichzelf bezig
- Wil de baas zijn over de ander
- Heeft moeite met samenwerken, is ongeduldig
- Kan complexe situaties moeilijk aan

Cyberpesten, wat is het?

Cyberpesten wordt ook wel digitaal of elektronisch pesten genoemd. Dit zijn manieren om een ander te pesten alleen dan via digitale wegen zoals internet en mobiele telefoon.

Voorbeelden hiervan zijn uitschelden, stalken, treiteren en dergelijke. Deze vorm van pesten gebeurt door middel van bijvoorbeeld msn, smsjes, chat, mailtjes, filmpjes, fotootjes of bijvoorbeeld een telefoongesprek.

Hyves, facebook en twitter zijn voorbeelden van social-media, waarbij pestgedrag ook voor kan komen.

Leer kinderen dat het belangrijk is om goed te kijken naar wat je wel en niet publiceert op deze sites.

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten bekend. Hieronder staan een aantal vormen beschreven.

- Flaming: Online gevechten middels elektronische scheldberichten die over en weer worden gestuurd in bijvoorbeeld een chat. Een conflict wordt via internet uitgevochten.
- Harassment: Het herhaaldelijk sturen van scheldberichten, in e-mail of chat. Harassment zou bij ons "lastig vallen" betekenen.
- Dissing: Het online kwaadaardig roddelen over iemand om hem of haar reputatie en goede naam te beschadigen.
- Outing: Het openbaar maken van iemands privé foto's of filmpjes. Dat kan via het doorsturen van deze foto's of filmpjes met een mobieltje, maar ook door het maken van een website over deze persoon.
- Trickery: Uitlokken dat iemand privé informatie geeft om dit vervolgens online te zetten of aan anderen te versturen.

- Exclusion: Het isoleren van iemand van de groep door bijvoorbeeld in een gezamenlijke chat (dus met meerdere kinderen) niet tegen iemand te chatten.
- Cyberstalking: Het steeds maar lastig vallen van iemand. Bijvoorbeeld door wanneer iemand online komt en wil chatten, hem of haar meteen lastig te vallen. Of door bijvoorbeeld elke dag iemand
- tientallen scheldmails of smsjes te sturen (dit kan anoniem).

Het verschil tussen pesten en cyberpesten

Cyberpesten kan erger zijn dan gewoon pesten. De volgende redenen kunnen hiervoor aangedragen worden:

- Het gebeurt in een eigen veilige omgeving.
- Je leest een bericht keer op keer.
- Je weet niet hoe je het bericht moet opvatten.
- Je kunt moeilijk reageren.
- Het pesten is harder en erger.
- Soms weet je niet wie de pester is (anoniem).
- Je hebt niet het gevoel dat je echt iets terug kan doen.
- Er zijn geen omstanders die je kunnen helpen.
- Het is moeilijk om erover te praten.
- Pesten gaat elders verder (bijvoorbeeld op het schoolplein).

Bijlage 2: Signalen van pestgedrag

De Leerkracht(en)

Wanneer het gaat om pesten op school en in de klas, heeft de leerkracht een belangrijke rol. Hij is de eerste verantwoordelijke op school, degene die het dichtste bij de kinderen staat.

Het is belangrijk dat pesten voortijdig gesignaleerd wordt door de leerkracht en dat hij het effectief bestrijdt.

Wanneer de leerkracht een vermoeden heeft van iets op het gebied van pesten, bespreekt hij dit op een niet-confronterende wijze. Hij weet immers niet zeker wat er gebeurt en kan kinderen dan niet persoonlijk aanspreken. De leerkracht maakt de gehele klas duidelijk wat hij van ze verwacht.

Onderwerpen kunnen besproken worden in de algemene zin. Dit doen we door casussen, filmpjes, rollenspellen e.d. De leerkracht kan degene van wie hij vermoedt dat het een pester is in een rollenspel juist de rol van het slachtoffer geven. Hij veroordeelt niet, maar laat het kind wel voelen hoe het is voor een ander.

De confronterende methode kan toegepast worden wanneer een leerling merkbaar lichamelijk of geestelijk wordt gepest. Als school ondernemen wij hierin actie.

De ouders

Als ouder is het belangrijk om te weten hoe het gaat met je kind op school. Hieronder staan enkele waarschuwingssignalen. Eén of meerdere van onderstaande signalen kunnen erop wijzen dat een kind gepest wordt.

Het kind...

- ... heeft geen vrienden.
- ... spreekt niet af met leeftijdgenoten of klasgenoten.
- ... wil niet naar school.
- ... klaagt voor schooltijd over gebrek aan eetlust, misselijkheid, hoofd- of buikpijn.
- ... slaapt slecht en heeft nachtmerries.
- ... begint plotseling in bed te plassen.
- ... lijkt verdrietig, angstig en somber.
- ... is prikkelbaar en heeft last van wisselende stemmingen.
- ... wil niet alleen naar school, maar wil gebracht worden.
- ... kiest een onlogische weg naar huis.
- ... komt met kapotte spullen thuis.
- ... heeft verwondingen waarvoor vaak geen aannemelijke verklaring is.
- ... vraagt extra geld of steelt het.
- ... spijbelt.
- ... komt met onwaarschijnlijke verklaringen voor zijn gedrag.
- ... weigert te vertellen hoe het op school gaat.

Bijlage 3: Begeleiding

Hoe begeleiden we...

De gepeste leerling:

- We tonen medeleven en luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest.
- We gaan na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- We laten de leerling inzien dat je soms ook op een andere manier kunt reageren.
- We gaan na welke oplossing het kind zelf wil.
- We benadrukken de sterke kanten van het kind.
- We stimuleren het dat de leerling zich anders/beter opstelt.
- We praten met de ouders van het kind (en de ouders van de pester).
- We plaatsen het kind niet in een uitzonderingspositie door het over te beschermen.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

De pester:

- We praten met de pester en we zoeken naar de reden van het pesten.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.
- We laten excuses aanbieden.
- We spreken bij herhaling de pester er weer op aan.

De grote groep:

- We maken het probleem bespreekbaar in de groep.
- We stimuleren dat de kinderen een eigen standpunt innemen en eventueel partij trekken voor de gepeste leerling.
- We bespreken met de leerlingen dat “meedoen” met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

Adviezen aan...

De ouders van de gepeste kinderen:

- Houdt de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Pesten kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Stimuleer de leerling om naar de leerkracht te gaan.

De ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.

De ouders van alle kinderen:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Houdt rekening met de gevoelens van de ouders van zowel het gepeste kind als ook de gevoelens van de pester.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Bijlage 5: Boekenlijst

Hieronder staat per klas beschreven welke boeken gelezen /voorgelezen kunnen worden bij het onderwerp pesten.

Groep 1 / 2

- Pest jij ook? - Veronique Renting & Monique van den Hout
- Rikki - Guido van Genechten
- Filomena wordt gepest - Doreth Berendse de Wit
- Paul wordt gepest - Anja Rieger
- Hou op met pesten! - Claire Alexander

Groep 3 / 4

- Super Jan - Harmen van Straaten
- Anders, nou en? - Helga van de Sanden
- Een klap voor je kop - Marianne Busser
- Kleine Klaas en grote vis - Dolf Verroen
- Superduck - Rindert Kromhout
- Erge Ellie en nare Nellie - Rindert Kromhout
- Ik neem het niet meer - Statia Cramer

Groep 5 / 6

- Het coole kikker boek - Anne Kooijman
- De pestkop krijgt op zijn kop - Tom van Rossum
- De pestkoppenschool - Anne Sabelis
- Pudding Tarzan - Ole Lund Kirkegaard
- Schuilvinken - Rebecca Noldus
- Pesten - Anne Charlish
- Kaatje Knal en de biefstukbende - Carry Slee
- Daniel - Yvonne van Emmerik
- Ik sla ze tot moes - Mariska Hammerstein
- Vechten met Veronica - Marilyn Sachs

Groep 7 / 8

- De pestbemiddelaar - Anne Sabelis
- Het pest actie plan - Guy Didelez
- Feel good for kids - Marja Baseler
- Spijt - Carry Slee
- Tirannen - A. Chambers
- Treiterkoppen - Mieke van Hooft
- Jan zegt nooit wat - Willy Schuyesmans
- Eigen schuld - Chris Bos